Miskovics Anna

Sárga arany

Ez minden, amit ismert, húsz centivel a földtől, egy mindig zajos, olajtól bűzlő, fénytelen konyhában ült a kissámlin, krumplit pucolva, mióta az eszét tudta. Ki emlékszik már, hogyan keveredett oda… tán az ősi szellemek sem. Lábak sokasága vette körbe, sosem arcok, szemek, netán karok, azokkal nem találkozott. Oly közel keringőztek körülötte, mégis távolinak tűntek, elérhetetlennek, megközelíthetetlennek, viaszszerűnek, nem érzett melegséget, nem jutottak el hozzá, s nem is váltottak szót vele, a távolság nem a centiken és métereken múlott. Hajnalok hajnalán érkezett, majd késő este visszamászott a vackába. Húsos vádlik, csontos lábszárak, dongalábak, az összes létező méret és forma, ahogy azt az ő istenük megteremtette, minddel találkozott. Hisz, amennyire meg tudta ítélni, ő adta kezébe a kést, s ezt a munkát, és most ott trónolt, puceválva a sárga aranyat. Hogy volt-e nap, mikor nem ettek a népek? Az a nap biza még nem virradt fel, hogy bárki leereszkedett volna hozzá, hogy azt mondja, kicsike, tedd félre a pengét, pihentesd apró kezeid, szusszanj egyet, ez ma a te napod, élvezd ki a szabadságodat. Nem gondolkodott már a konyhán kívüli életen, még csak a feje feletti világról sem, ha valaha is tette. Vajon nem csak illúzió volt az, esti meseszerű képzet? Mintha hangjukat se hallotta volna, háttérzajjá tompultak, előre dőlt, térdein megtámaszkodott, mélyen behajolt, mintha a kondértól várt volna feleletet, társaságot, de az nem engedelmeskedett. Amint megtelt, lábával nagyot taszajtott rajta, s már lökték is elébe az üreset. Ebben a körforgásban sündörögtek körötte, megállás nélkül tartott a héjazás, keze alatt folyt a munka, termett a manna mindenki megelégedésére. Nem volt ottan hiba, s neki fontos volt a szolgálat, nem puszta szolgalelkűségből. Bizton jól csinálta, amit csinált, hogy sem panaszt, sem felmentést nem kapott alóla. Nem kérdezte magát, élhetne-e, tehetne-e másként. S, mint, hogy ujjai csak a krumplit, s a kést érintették, már-már hiányolta volna őket. 'Hát mégis vannak barátai?', merengett. Üregi lény volt, belátta, a nap se csókolta soha, mire menne ő odakinn? Hogy ő egyenes háttal sétáljon mások között, s helyet követeljen magának a térben? Micsoda eszeveszett ötlet. Bizony kérdőjellé görbült már, így közelebb volt a tálhoz, s eredményesebben dolgozhatott. S ugyan miért nem ösztökélték sose, hogy megízlelje az étel gőzön túli életet? No persze, ugyan, ki héjazná a kolompért, ki töltené vadul a tálakat?

Egy nap, elmerülve a munkában, amint a rogyásig pakolt krumplit arrébb tolta, egy vaskos test majd' lesodorta a kisszékről, hirtelen mozdulattal nyúlt oldalra a kés után, mely leesni készült. Mire felocsúdott a test már eltűnt a konyha forgatagában. A teli tál vele együtt tűnt tova, s helyére egy üres került. Valami nem stimmelt ezzel az újjal, de elsőre nem tudta azonosítani zavara okát. Hozzálátott hát a pucoláshoz, őt aztán ne lássák, ne is gyanúsítsák lazsálással. Felvette a ritmust, s égett keze alatt a munka, potyogott egyik darab a másik után. Várta, áhította már látni a dombot, a zöldség rengeteget, de a kép csak nem érkezett. 'Hogy lehet ez?', gondolta. Ismerte saját képességeit, a tálnak telnie kéne, s krumpli barátainak tolakodniuk a tál pereme felé. Kezében megállt a penge egy pillanatra, s remegve előrehajolt, hogy jobb rálátást kapjon a tál tartalmára. A pucolványok java a tál szélére gurulva, némelyikük középen árválkodtak, egy nagy üres körben, mint az előadóművészek, akik birtokba veszik a színpadot. Átjárta a hideg rémület. 'Mágia! Mágia!', ordított bensőjében valaki. Talán csak a lökés miatt nem tért vissza még eredeti tempójába. Az nem lehet, hogy ennyi munka, s még oly sok előre, hogy a végét sem látni. Feneketlen ez a démoni bödön? Tudta ő, hogy mi a dolga, az sose volt kérdés, hogy a dolgokat el kell végezni, annak rendje, s módja szerint, nem volt min gondolkodni, hisz mi végre is pakolták volna őt a terhek alá, ha nem azért, hogy elhordja? S hordta is becsülettel, nem törődve vízhólyagos ujjaival, s fájó teste könyörgésével, sem sajogva szűkülő szemével, mert a krumplinak le kellett vetnie kabátját. Ki más vethette volna le róla? Az a sok láb... az a sok láb szorgos népség, habár ő nem látta őket dolgozni, de az semmit sem jelentett, hiszen ő sosem nézett fel rendesen, s ők mindig ott sürgölődtek, mint a hangyák a kenyérmorzsa körül. S valaki, valahova eltűntette a sok zöldséget. De segítő kezet nem nyújtottak. Nem volt beugrósa.

Tenyerét maga felé fordította. 'Bírom még', jelentette ki magában suttogva. Se mágia, se démon őt nem állíthatta meg. Mindennél nagyobb szörny a kötelesség. A háta mögül figyelte őt, az árnyékban megbújva, nehogy elkalandozzon, nehogy a maga javára fordítsa az erejét. Kell egy bizonyos gyengeség, hogy ilyen erős legyen az ember, hogy ilyen meggyőződéssel tolja félre a maga igényeit, mások érdekében, még ha maga látja is kárát. Saját igényei is ott árválkodtak hát a kötelességhez simulva az árnyékban. Ujjai közé szorította a pucolót, hogy visszazökkenjen a robotba, s emelkedhessen a krumpli hegy. S ezúttal úgy rákapcsolt, lélegzetvételnyi megállás alig akadt, villant a szerszám a kezében, ahogy vetkőztetett. Órák teltek el őrült buzgalmában, anélkül, hogy beismerte volna, ereje végét már rég meghaladta, s a krumpli sereg

felső rétege vértől pettyezve csúszott a tálba. A néma konyha volt egyetlen szemtanúja fáradozásainak, s midőn a kés sikamlós kezéből a földre pottyant, ébresztőóra módjára térítette magához. Meglendült a sámlin, hogy hátsó lábai kissé elemelkedtek a talajtól, hogy rálásson munkája gyümölcsére. Megrökönyödésére a tál csupán félig telt, véres ütközet képét idézte. Dühös könnycsepp engedett utat magának, melyet nyelvével takarított el, amint ajka széléhez ért. Hát sose lesz vége? Indulatában a tálhoz kapott, hogy megborítsa, de amint bőre az anyagot érintette, felordított fájdalmában, s visszarántotta kezeit. Keresztbe emelve pihentette őket a mellén, amint a tál felé bámult, mint, aki transzba esett. Hirtelen fáradtság árasztotta el, s már arra se maradt ereje, hogy visszakússzon odujába, lecsússzant tomporával, és a földön merült álomba. Sajgó tenyérrel ébredt, szemei engedelmesen nyiladoztak a félhomályban, egy láb nem sok, annyit se látott. Óvatosan úsztak vissza elméjébe emlékei a megelőző napról. A rettenet fazeka megfagyasztotta ereiben a vért is, s egyszersmind feltüzelte kielégíthetetlen étvágyával, mert olybá tűnt, a bolondját járatja vele vagy kínozni akarja. Etetni kell a nyavalyást, gondolta, akár az óriást, kinek gyomra egy ádáz fekete lyuk. Matatni kezdett kése után, nem zavartatva magát alvadt vérrel borított kezeitől. A tál fenyegetőn nézett rá, amint közelebb húzta a széket, és elhelyezkedett. Bátor szemrevételezése változatlan állapotokat mutatott. Világos volt a feladat. Ugyan nem tudta, mégis mi végre kell ez az átkozott sok krumpli, mintha egy soha véget nem érő lakomára pucolna, amire ő sose hivatalos. Neki bezzeg senki se héjazott, s ebben a megveszekedett tempóban nem jutott oda, hogy magának kaparjon. S kést sem akart ő már látni a nap végén.

De itt volt hát a munka, még, ha a miértek nem is fedték fel arcukat. Mindig úgy vélte, ha nemkívánatos az ember, legalább hasznos legyen. S ő nem restelkedett. Figyelmen kívül hagyva érzékeny ujjait, más frekvenciára állt, hogy összpontosíthasson. Eltökélte, ha törik, ha szakad, aznap kiemelkedik a domborulat, ő addig el nem megy onnan. Egyik darab követte a másikat katonás egymásutánban, s a konyha lassan ördögi katlanként borult rá, fojtogatón. Barnás-vörös sötétség és némaság, mit csupán a gumó rétegeinek folytonos leválása, majd elhullása szakított félbe. Többé nem pillantott a tálra, ösztönösen hajította a lecsupaszított áldozatokat vesztőhelyük felé. Puffanásuk egy újabb ütemmel toldotta meg a csendet. Slissz, slissz, slissz, slissz, slissz, puff. Slissz, slissz, slissz, slissz, slissz, puff. Slissz, slissz, slissz, slissz, slissz, puff. A lábak, ha valaha is voltak, messze tűntek. Saját létezését is csak a krumplik kaszabolása tette valóssá és hihetővé. S értelmet ugyancsak az adott neki. Egy volt biztos, és az az a megkérdőjelezhetetlen bizonyosság volt, hogy a krump-

lik mindig ott várják. Még, ha a tálak be is teltek korábban, krumpliból sose volt hiány, mintha egyenest a földből nőttek volna, egyenest az ő lába elé. Az örökké termő kolompér meséje. Az ellátó, a beszállító, az ültető vagy nevezzük, ahogy akarjuk, tudta kinek teremti a sok héjazandót, tudta miféle szerzet ül a stokin. Ismerte lelkierejét, meggyőződését, eltökéltségét, szívósságát, állhatatosságát, odaadását, segítőkészségét. Ismerte hiányosságait is, melyek tökéletessé tették a munkára, tudta, hogy előbb halna meg, mint, hogy csalódást okozzon, hogy valakit is cserben hagyjon. Tartós tréning eredménye volt az ő elkötelezettsége és munkamorálja. Belső morajai mostanra elcsendesedtek, s a fizikai behatásokra is kezdett immunis lenni. Eltűnt, megszűnt létezni a munka zenitjén. Teste szorgos masinéria módjára tovább végezte a pucolást. A héjsereg körös-körül beterítette, igyekezett egy részét letaposni, egy részét arrébb hordani lábával, s idővel lassan mind elporladt körülötte. Ahogy közelebb került a tálhoz, s jobb rálátása nyílt, elégedetlensége tovább nőtt, látván, milyen csekély mértékben haladta meg a feles mértéket a halom. Pucolása őrült rohammá alakult ismét, s bizony, ha törésre nem is, de szakadásra sor került. A hólyagok – hol voltak már – kifakadtak megadóan, s véres bőre foszladozott, egy ponton a héj mellé abból is került egy kevés a pucolatba. Hangját se hallatta, mert felfogása szerint, amíg a kést fogni bírja, mire fel a műsor. Érzései azonban lassacskán visszatértek, amint a penge többször is a húsát érte, kizökkentette addigi állapotából, ahogy néhol csontjához közeledett, a kés bizonytalanul mozgott kezében a kellemetlen tapintás következtében. Nem volt már önmaga. A vérét áldozta. S lassan ép eszét. S ugyan miért? Hogy mást megkíméljen néhány szem krumpli lecsupaszításától?

'Nem bírom', suttogta bele a levegőbe. Szégyene elhatalmasodott volna rajta, ha kimerültsége nem uralta volna el testét és elméjét teljesen. Kezét csüggedten eresztette le a héjkupacra, és fájdalmas mozdulattal felállt. Életében először a kijáratot kereste. Levegőre volt szüksége, valamiféle változásra, és arra, hogy tisztán lásson. Tán még mindig alszik? Nem, elpusztítja ez a konyha. Bizonytalan léptekkel távolodott. A homályban minden fal ugyanolyan, a tárgyak egybefolytak. Addig lépdelt, amíg majdnem arccal érintette őket. Tapogatózás nélkül csoszogott végig, a lábfejével a falat koppintgatva, mígnem körbeért. Hátraarccal megismételte a műveletet. Lehetetlen. Nincs ajtó. Megrökönyödése letaglózta. Lehetetlen. És a lábak? Az a sok tolongás. A kis bunkere bejárata is eltűnt. Mintha minden igyekezete hiábavaló lett volna. 'Halló?!', szólt bele a szorongató sötétségbe. 'Hahó.' Ám hahója választalan maradt. Miféle börtön ez? Nem tudta, ugyan kit szólongat, kitől vár választ, s ugyan mit

mondhatna, amit ne vernének vissza a falak? Eddig zokszó nélkül cselekedett, reménytelen a panaszládát keresni. A fogaskeréknek forogni illik. Visszafordult a kondér irányba, az egyetlen pont felé, melyet meleg fénnyel árasztott el a kandallóban izzó tűz. A pucolandó krumpli tömeg duplájára dagadt, míg ő tétlenkedett. Meglepett hukkantást nyelt vissza. Az a fránya krumpli, az a tetves robot. Megindult, s elrúgta az útból a sámlit, letérdelt a tál elé, és vad sorozatban hajigálta ki a darabokat. Repült a sárga arany a szélrózsa minden irányába, s ürült a kondér rendületlenül. Nyomába sem ért fájdalma felindultságának. Amilyen lassan telt a tál, olyan gyorsan üresedett. Ágyúropogás és szőnyegbombázás, a konyha taktikai övezetté változott. Foszladozó ujjaival az utolsó szemeket repítette el. Felállt, s meredten figyelte egy pillanatig, majd tétován forgolódott. Szemével pásztázta a teret, hátha ez alkalommal megleli, amit keresett. De nem így lett. Ledermedt, hanem aztán mosoly terült el megviselt arcán, és elégedettség. Kis hátrálást követően nekiiramodott. Elugrott, s belevetette magát a bödönbe.